

**ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**  
**ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**  
**22 ΜΑΪΟΥ 2013**

**ΚΕΙΜΕΝΟ**

**Διονύσιος Σολωμός**  
**Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ**  
**5 [22.]**

.....  
Άλλά τό πλέξιμ' ἄργουνε<sup>1</sup> καί μοῦ τ' ἀποκοιμοῦσε<sup>2</sup>  
Ἥχος, γλυκύτατος ἤχος, ὅπου μέ προβοδούσε<sup>3</sup>.  
25 Δέν εἶναι κορασιᾶς φωνή στά δάση που φουντώνουν,  
Καί βγαίνει τ' ἄστρο τοῦ βραδιοῦ καί τα νερά θολώνουν,  
Καί τόν κρυφό της ἔρωτα τῆς βούσης τραγουδάει,  
Τοῦ δέντρου καί τοῦ λουλουδιοῦ πού ἀνοίγει καί λυγᾷει  
Δέν εἶν' ἀηδόνι κρητικό, πού σέρνει τή λαλιά του  
30 Σέ ψηλούς βράχους κι ἄγριους ὄπ' ἔχει τή φωλιά του,  
Κι ἀντιβουῖζει ὀλονυχτίς ἀπό πολλή γλυκάδα  
Ἡ θάλασσα πολύ μακριά, πολύ μακριά ἢ πεδιάδα,  
Ὅστε πού πρόβαλε ἡ αὐγή καί ἔλιωσαν τ' ἀστέρια,  
Κι ἀκούει κι αὐτή καί πέφτουν τῆς τά ῥόδα ἀπό τά χέρια·  
35 Δέν εἶν' φιαμπόλι<sup>4</sup> τό γλυκό, ὅπου τ' ἀγρίκαα μόνος  
Στόν Ψηλορείτη ὅπου συχνά μ' ἐτράβουνεν ὁ πόνος  
Κι ἔβλεπα τ' ἄστρο τ' οὐρανοῦ μεσουρανίς νά λάμπει  
Καί τοῦ γελοῦσαν τά βουγά, τά πέλαγα κι οἱ κάμποι  
Κι ἐτάραζε τά σπλάχνα μου ἐλευθεριᾶς ἐλπίδα  
40 Κι ἐφώγαζα: «ὦ θεῖκά κι ὅλη αἵματα Πατρίδα!»  
Κι ἄπλωνα κλαίοντας κατ' αὐτή τά χέρια μέ καμάρι  
Καλή 'ν' ἡ μαύρη πέτρα της καί τό ξερό χορτάρι.  
Λαλούμενο<sup>5</sup>, πουλί, φωνή, δέν εἶναι νά ταιριάζει,  
Ἴσως δέ σώζεται στή γῆ ἤχος πού νά τοῦ μοιάζει  
45 Δέν εἶναι λόγια ἤχος λεπτός.....  
Δέν ἤθελε<sup>6</sup> τόν ξαναπεῖ ὁ ἀντίλαλος κοντά του.  
Ἄν εἶν' δέν ἤξερα κοντά, ἄν ἔρχονται ἀπό πέρα·  
Σάν τοῦ Μαῖοῦ τέσ εὐωδιές γιομίζαν τόν ἀέρα,  
Γλυκύτατοι, ἀνεκδήγητοι<sup>7</sup>.....

1. ἀργουνε: αργοποροῦσε, καθυστεροῦσε, βράδυνε

2. μοῦ τ' ἀποκοιμοῦσε: μου το καθυστεροῦσε, το καθιστοῦσε ράθυμο, νωθρό, αργό

3. μέ προβοδούσε: μέ προέπεμπε, μέ συνόδευε

4. φιαμπόλι: αυτοσχέδιο πνευστό ὄργανο των ποιμένων (σουραύλι)

5. λαλούμενο: μουσικό ὄργανο

6. δεν ἤθελε: δεν ἐπρόκειτο, δε θα τολμοῦσε να

7. ἀνεκδήγητοι [ενν. ἤχοι]: ἀνεκλάλητοι, ἀρρητοι, ἐξωανθρώπινοι

- 50 Μόλις εἶν' ἔτσι δυνατός ὁ Ἔρωτας καὶ ὁ Χάρος.  
Μ' ἄδραχνεν ὅλη τὴν ψυχὴ, καὶ νά 'μπει δέν ἡμπόρει  
Ὁ οὐρανός, κι ἡ θάλασσα, κι ἡ ἀκρογιαλιά, κι ἡ κόρη·  
Μέ ἄδραχνε, καὶ μ' ἔκανε συχνά ν' ἀναζητήσω  
Τὴ σάρκα μου νά χωριστῶ γιὰ νά τόν ἀκλουθήσω.
- 55 Ἐπαψε τέλος κι ἄδειασεν ἡ φύσις κι ἡ ψυχὴ μου,  
Ποῦ ἐστέναξε κι ἐγιόμισεν εὐθύς ὄχ τὴν καλή μου  
Καὶ τέλος φθάνω στό γιαλό τὴν ἀρραβωνιασμένη,  
Τὴν ἀπιθῶνω μέ χαρά, κι ἦτανε πεθαμένη.

### ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Τρία χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού Ρομαντισμού, από τον οποίο επηρεάστηκε ο Σολωμός, είναι το μεταφυσικό στοιχείο, η αγάπη για την πατρίδα και η εξιδανίκευση του έρωτα. Για κάθε ένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα μέσα από το κείμενο.
- Μονάδες 15**
- B1.** Σύμφωνα με τον Π. Μάκριτς: «Αυτό που κάνει εντύπωση (στον Σολωμό) είναι η επιμονή του να χρησιμοποιεί εικόνες από τον κόσμο της φύσης».
- Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη με μία εικόνα από τους στίχους 23-28 και άλλη μία από τους στίχους 35-43, παρουσιάζοντας το περιεχόμενό της καθεμιάς (μονάδες 10) και σχολιάζοντας τη λειτουργία της στο κείμενο (μονάδες 10).
- Μονάδες 20**
- B2.** Στους στίχους 29-34 «Δέν εἶν' ἀηδονί ... ἀπὸ τὰ χέρια» να αναζητήσετε τέσσερα διαφορετικά σχήματα λόγου (μονάδες 8) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 12).
- Μονάδες 20**
- Γ1.** Να σχολιάσετε τους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος σε ένα κείμενο 120-140 λέξεων:
- Καὶ τέλος φθάνω στό γιαλό τὴν ἀρραβωνιασμένη,  
Τὴν ἀπιθῶνω μέ χαρά, κι ἦτανε πεθαμένη.**
- Μονάδες 25**
- Δ1.** Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το απόσπασμα από το ποίημα **Ο Κρητικός** του Δ. Σολωμού με το παρακάτω απόσπασμα από τη νουβέλα του Ν.Λαπαθιώτη "**Κάπου περνούσε μια φωνή**", αναφέροντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) τρεις ομοιότητες και δύο διαφορές μεταξύ των δύο κειμένων.
- Μονάδες 20**

**Ναπολέων Λαπαθιώτης**  
**ΚΑΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΣΕ ΜΙΑ ΦΩΝΗ**

Αυτό το βράδυ, η Ρηνούλα δεν κοιμήθηκε. Σαν ένας πυρετός γλυκός, της μέλωνε τα μέλη. Όλη νύχτα, μέχρι το πρωί, το αίμα της, πρώτη φορά, της τραγουδούσε, φανερά, τόσο ζεστά τραγούδια...Κι όταν, προς τα χαράματα, την πήρε λίγος ύπνος, είδε πως ήταν μέσα σ' ένα δάσος, –ένα μεγάλο δάσος γαλανό, μ' ένα πλήθος άγνωστα κι αλλόκοτα λουλούδια. Περπατούσε, λέει, μέσ' στην πρασινάδα, σκυμμένη, και με κάποια δυσκολία, χωρίς, όμως αυτό, να συνοδεύεται κι απ' τη συνηθισμένη αγωνία, που συνοδεύει κάποιους εφιάλτες. [...]Και την ίδια τη στιγμή, χωρίς ν' αλλάξει τίποτε, μια μελωδία σιγανή γεννήθηκε κι απλώθηκε, σαν ένα κόρο<sup>1</sup> από γνώριμες φωνές, που, μέσα τους, ξεχώριζε γλυκιά και δυνατή, την ήμερα παθητική και πλέρια του Σωτήρη! Κι η φωνή δυνάμωνε, δυνάμωνε, και σε λίγο σκέπασε και σκόρπισε τις άλλες, – κι έμεινε μονάχη και κυριαρχη, γιομίζοντας τη γη, τον ουρανό, γιομίζοντας το νου και την καρδιά της! Κι ερχ' ένα παράπονο βαθύ, η χιμαιρική αυτή φωνή, – κι έμοιαζε μ' ένα χάδι τρυφερό, λησμονημένο, γνώριμο, κι απόκοσμο! Κι η ψυχή της έλιωνε βαθιά, σαν το κερί, σβήνοντας σε μια γλυκα πρωτογνώριστη, σε μια σπαραχτική, πρωτοδοκίμαστη, και σαν απεγνωσμένη, νοσταλγία! Και καθώς ήταν έτοιμη να σβήσει, και να λιώσει, πίστεψε πως ήταν πια φτασμένη στον παράδεισο...

Κι η Ρηνούλα ξύπνησε με μιας, σα μεθυσμένη, –και κρύβοντας το πρόσωπο μέσ' στο προσκέφαλό της, μην τύχει και τη νιώσουν από δίπλα, ζέσπασε σ' ένα σιγανό παράπονο πνιγμένο...

Ν. Λαπαθιώτης, *Κάπου περνούσε μια φωνή*, Εκδόσεις Ερατώ, Αθήνα 2011, σ. 71-73

---

1. κόρος: χορωδία